

بررسی ارتباط دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

مصطفی خسروی نیا^۱، مهدیه واحدی^۲، زهرا کشاورز^۳

^۱ کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس.

^۲ کارشناس ارشد حسابداری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

^۳ کارشناس ارشد مدیریت مالی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

نام نویسنده مسئول:

مصطفی خسروی نیا

چکیده

هدف این مطالعه بررسی ارتباط دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. متغیرهای مستقل این پژوهش دوره تصدی مدیر عامل، تخصص مالی مدیر عامل می باشد و متغیر وابسته تاخیر گزارشگری حسابرسی می باشد. نمونه، شامل ۱۱۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۵ و نرم افزار مورد استفاده جهت تجزیه و تحلیل آماری، *Stata 12* می باشد. فرضیه ها بر اساس آزمون رگرسیون خطی چند متغیره، مورد آزمون قرار گرفته اند. بر اساس نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها، فرضیه اول و دوم که بیانگر این امر بوده که بین دوره تصدی مدیرعامل و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

واژگان کلیدی: تاخیر گزارش حسابرسی، دوره تصدی مدیر عامل، تخصص مالی مدیر عامل.

مقدمه

تضاد منافع بین سرمایه‌گذاران و مدیران سازمان‌ها به استخدام حسابرسان مستقل منجر شد تا در مورد انطباق صورت‌های مالی با اصول پذیرفته شده حسابداری از جهات با اهمیت آن به سرمایه‌گذاران گواهی دهند (واتز و زیمرمن، ۱، ۱۹۸۶ ص ۶۳). از طرف دیگر، اتخاذ تصمیمات معقول اقتصادی و تخصیص بهینه منابع محدود و کمیاب بدون وجود اطلاعات به موقع، معتبر و قابل اتکا، امکان پذیر نیست. از آنجایی که گزارش حسابرسی شامل اظهار نظر حسابرس در مورد قابلیت اعتماد صورت‌های مالی است، معمولاً سرمایه‌گذاران دوره کوتاه‌تر گزارش حسابرسی را ترجیح می‌دهند. هر چه فاصله‌ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی واحدهای تجاری کوتاه‌تر باشد، سودمندی حاصل از صورت‌های مالی حسابرسی شده واحدهای تجاری افزایش می‌یابد. افزایش فاصله‌ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی، احتمال فاش شدن اطلاعات به نفع گروهی از استفاده‌کنندگان و به زیان سایرین را افزایش می‌دهد (مرادی و پورحسینی، ۱۳۸۸ ص ۱۷۵). انتظار وجود ارتباط بین ویژگی‌های مدیران و به تأخیر گزارشات حسابرسی بر مبنای این واقعیت است که گزارشگری مالی محصول ارتباط متقابل مدیران و حسابرسان مستقل است. مطالعات گذشته نشان داده‌اند که مدیران مالی نسبت به تصمیمات استراتژیک عملیاتی و تأمین مالی بر تصمیمات گزارشگری مالی و همچنین مدیریت سود و افشاء دقت بیشتری اعمال می‌کنند (بامبر و همکاران، ۲۰۱۰، ۲، برگ استرسر و فیلیپون، ۲۰۰۶، ۳، برتراند و اسکوار، ۲۰۰۰، ۴). مدیران عامل به شهرت و اعتبار خود علاقه مند می‌باشند و همین امر منجر به عملکرد محافظه‌کارانه آنان در ارتباط با گزارش زیان می‌گردد. از طرفی در ابتدای دوره تصدی، حتی در شرایط بد بازار، عملکرد نامناسب شرکت به حساب ضعف مدیرعامل گذاشته می‌شود. بنابراین در ابتدای دوره تصدی، مدیران عامل سعی می‌کنند عملکرد مناسبی از خود نشان دهند تا بدین ترتیب برای خود اعتبار بیافزایند. پس از اینکه مدیرعامل به شهرت و اعتبار دست یافت، سعی در حفظ شهرت خود دارد. از این رو شروع به گزارشگری محافظه‌کارانه می‌کنند یعنی شهرت وی، محرکی برای کاهش گزارشگری جسورانه می‌گردد؛ زیرا مدیرعاملی که شهرت وی بیشتر است اگر گزارشگری جسورانه اش فاش شود در مقایسه با یک مدیرعامل با شهرت و اعتبار پایین، بیشتر متضرر می‌گردد (ژانگ، ۵، ۲۰۰۹). همچنین دریافتند که سرمایه‌گذاران درک می‌کنند که شرکت‌ها زمانی که یک نشانه‌ای از اخبار بد داشته باشند به موقع گزارش نمی‌دهند و نیز آن‌ها گزارش‌های مالی را بعد از دریافت کردن بازده‌های موردانتظار غیرعادی منفی منتشر می‌کنند.

بیان مساله

گزارش‌های مالی، منابع مهم اطلاعاتی برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی مدیران، سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده‌کنندگان به شمار می‌روند که جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود از آن‌ها استفاده می‌کنند. از آنجایی که اطلاعات به صورت یکسان در اختیار استفاده‌کنندگان قرار نمی‌گیرد، بین مدیران و سرمایه‌گذاران عدم تقارن اطلاعاتی ایجاد می‌شود. عدم تقارن اطلاعاتی وضعیتی است که مدیران در مقایسه با سرمایه‌گذاران، دارای اطلاعات افشاء نشده بیشتری در مورد عملیات و جوانب مختلف شرکت در آینده می‌باشند (ابراهیمی‌کردلر و حسنی آذردریانی، ۱۳۸۵، ص ۴). معمولاً سرمایه‌گذاران دوره کوتاه‌تر گزارش حسابرسی را ترجیح می‌دهند. هر چه فاصله‌ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی واحدهای تجاری کوتاه‌تر باشد، سودمندی حاصل از صورت‌های مالی حسابرسی شده واحدهای تجاری افزایش می‌یابد. افزایش فاصله‌ی زمانی بین پایان سال مالی و تاریخ انتشار صورت‌های مالی، احتمال افشاء شدن اطلاعات به نفع گروهی از استفاده‌کنندگان و به زیان سایرین را افزایش می‌دهد (مرادی و پورحسینی، ۱۳۸۸ ص ۱۷۵). تأثیر ویژگی‌های مدیریت مانند طول دوره تصدی مدیر و تخصص مالی مدیر بر به هنگام بودن گزارشات حسابرس مورد بررسی قرار می‌گیرد. مستندات نشان داده است که ویژگی‌های آماری مدیران بر بازده‌های سازمانی و گزارشگری مالی تأثیر قابل ملاحظه‌ای دارد (برتراند و اسکوار، ۲۰۰۳، ۶؛ بامبر و همکاران، ۲۰۱۰، ۷). به علاوه این ویژگی‌ها می‌تواند در پیش‌بینی این قبیل خروجی‌ها کمک کند (همبریک و مالسون، ۱۹۸۴، ۸). بنابراین انتظار می‌رود که این ویژگی‌ها و به هنگام بودن گزارشات حسابرسی نیز تأثیر داشته باشد، به گونه‌ای که نهادهای قانونگذار، سهامداران، سرمایه‌گذاران، هیئت مدیره و حسابرسان باید ارزیابی‌های مدیریت این ویژگی‌ها را لحاظ کنند در مطالعات بر ویژگی‌های مدیر مالی تأکید

1 Watts And Zimmerman

2 Bamber et al.

3 Bergstresser, D. and Philippon

4 Bertrand, M. and Schoar,

5 Zhang

6 Bertrand, M. and Schoar

7 Bamber et al.

8 Hambrick, D.C. and Mason

شده است که چرا که یکی از حیاتی ترین ابعاد مطالعات مدیریت است. چنگ و لو (۲۰۰۶) گزارش کردند که مدیر ارشد دارای بیشترین قدرت در خصوص طیف وسیعی از تصمیمات بوده و معمولاً آن‌ها هستند که تعیین می‌کنند چه مقدار اطلاعات و چه زمانی افشا می‌شود. بامبر و همکاران (۲۰۱۰) اظهار داشتند که مدیران ارشد در نحوه افشای گزارشگری مالی به شدت تاثیرگذار هستند. انتظار وجود ارتباط بین ویژگی‌های مدیران ارشد و گزارشات به موقع حسابداری بر مبنای این واقعیت است که گزارشگری مالی محصول ارتباط متقابل مدیران و حسابرسان مستقل است. مطالعات گذشته نشان داده‌اند که مدیران ارشد مالی نسبت به تصمیمات استراتژیک عملیاتی و تامین مالی بر تصمیمات گزارشگری مالی و همچنین مدیریت سود و افشا دقت بیشتری اعمال می‌کنند (برتراند و اسکوار، ۲۰۰۳، بامبر و همکاران، ۲۰۱۰، برگ استرسر و فیلپسون، ۲۰۰۶). همچنین مشخص شده است که مدیران ارشد توانایی اعمال اختیار نسبت به تاریخ گزارش حسابرسی را ندارد، اما اعتقاد بر این است که آن‌ها بر کل فرایند حسابرسی سالانه تاثیر می‌گذارند. به هنگام بودن گزارش حسابرسی هنگامی که حاصل می‌شود که زمان کمتری توسط حسابرسان به منظور تکمیل حسابرسی صرف شود چرا که شرکت‌ها باید مجموعه گزارشات مالی حسابرسی شده خود را در زمان معینی منتشر کنند (بامبر و همکاران، ۱۹۹۳؛ اترج و همکاران، ۲۰۰۶). با توجه به توضیحات ارائه شده مساله اصلی این تحقیق بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی می‌باشد.

اهداف تحقیق

هدف اصلی این تحقیق به بررسی تعیین رابطه بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران .
اهداف فرعی به شرح زیر می‌باشد.
هدف اول: تعیین رابطه بین دوره تصدی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی .
هدف دوم: تعیین رابطه بین تخصص مالی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی .

پیشینه تحقیق

پیشینه داخلی

شالچی و جلیلی (۱۳۹۶) به بررسی ارتباط میان ویژگیهای تخصص و استقلال متخصصان حسابداری کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام شده، به نظر می‌رسد که باید از طریق اقداماتی از قبیل افزایش استقلال کمیته حسابرسی، وجود افرادی با تخصص مالی و حسابداری و حسابرسی در کمیته حسابرسی و افزایش بهبود اثربخشی کمیته حسابرسی به منظور اطمینان از ارایه صادقانه فرآیند گزارشگری مالی و گسترش پژوهشهای انجام شده در زمینه کمیته حسابرسی و ویژگی‌های آن، تاکید بیشتری در زمینه بهبود آثار کمیته حسابرسی بر فرآیند گزارشگری مالی انجام گیرد
اسلامی و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی داخلی بر به موقع بودن گزارش های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نمونه آماری مورد پژوهش شامل ۹۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۵ ساله ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ می باشد. برای بررسی صحت و سقم فرضیه‌ها، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شده است. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها نشان می دهد که بین استقلال هیئت مدیره، دوگانگی وظیفه مدیرعامل، تخصص هیئت مدیره و پشتکار هیئت مدیره با احتمال گزارشگری مالی متقلبانه در شرکتها رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما بین اندازه هیئت مدیره با به موقع بودن گزارشگری مالی (تأخیر در گزارش حسابرسی و مدیریت) در شرکتها رابطه معناداری وجود دارد.

احمدپور و همکاران (۱۳۹۴) به بررسی رابطه بین کیفیت سود و دوره تصدی مدیرعامل در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. برای آزمون فرضیه‌ها، از مدل اقلام تعهدی بال و شیواکومار (۲۰۰۸) و همچنین مدل باسو (۱۹۹۷) استفاده شده است. نمونه آماری پژوهش شامل ۸۳ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار در طی دوره زمانی ۸۹-۸۳ بود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مدیران عامل با دوره تصدی بلندمدت در مقایسه با مدیران عامل با دوره تصدی کوتاه مدت گزارشگری جسورانه‌تری دارند. به علاوه مدیران عامل با دوره تصدی بلند مدت در نیمه اول دوره تصدی خود در مقایسه با نیمه دوم، گزارشگری محافظه‌کارانه‌تری دارند.
حسینی و دیگران (۱۳۹۱) به بررسی عوامل مؤثر بر به موقع بودن گزارش حسابرسی پرداختند. در این تحقیق تاخیر حسابرسی، به عنوان فاصله زمانی از تاریخ پایان سال مالی شرکت‌ها تا تاریخ گزارش حسابرسی آنها تعریف گردیده است. در این تحقیق پنج عامل مؤثر بر

تاخیر در ارائه گزارش حسابرسی شامل اندازه شرکت، سود آوری شرکت، ریسک شرکت (ریسک مالی)، حسابرس و تاریخ پایان سال مالی مورد بررسی قرار گرفته است.

پیشینه خارجی

ساعد و همکاران (۱۱) (۲۰۱۵) به بررسی ویژگی های مدیرعامل و به موقع بودن گزارش حسابرس پرداختند. هدف این تحقیق بررسی این است که ویژگی های آماری (جمعیتی) مدیران نقش قابل ملاحظه ای در اجرای مسئولیت های آن ها در قبال گزارشگری مالی دارد. هدف این مقاله بررسی این است که آیا ویژگی های مدیر ارشد مالی یعنی، دوره تصدی و تخصص مالی با گزارش به موقع حسابرسی در ارتباط است. بدین منظور از داده شرکت های پذیرفته شده در بازار سرمایه عمان بین سال های ۲۰۰۷-۲۰۱۱ و سه معیار برای به هنگام بودن گزارش حسابرسی استفاده شده است. نتایج نشان دهنده این است بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیران و به هنگام بودن گزارشات حسابرسی ارتباط متقابل وجود دارد.

سلطان و همکاران (۱۲) (۲۰۱۵) به بررسی ویژگی های کمیته حسابرسی و به موقع بودن گزارش حسابرسی در شرکت های بورسی در کشور استرالیا پرداختند. نتایج نشان می دهد که تخصص اعضای کمیته حسابرسی، تجربه اعضای کمیته حسابرسی و همچنین استقلال کمیته حسابرسی با موقع بودن گزارش حسابرسی در ارتباط است. نتایج نشان می دهد وجود کمیته حسابرسی با تخصص مالی و استقلال بیشتر نیز در بهبود به موقع بودن گزارشگری مالی موثر است.

یوانتو و همکاران (۱۳) (۲۰۱۵) به بررسی کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. سه ویژگی کمیته های حسابرسی (استقلال، تخصص و تداخل اعضا) و تاثیر آن ها بر کیفیت گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس سنگاپور بررسی شده است. نتایج بیانگر این است که اگر اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص در زمینه حسابداری مالی و یا ممیزی باشند کیفیت گزارشگری مالی بالاتر خواهد بود. به علاوه شواهدی یافت نشد مبنی بر این که استقلال نهایی کمیته حسابرسی سبب افزایش کیفیت گزارشگری مالی شود چرا که در حال حاضر کمیته های حسابرسی متشکل از مدیران مستقل است. در نهایت شواهدی مبنی بر تاثیر تداخل اعضای کمیته حسابرسی و کمیته پاداش بر کیفیت گزارش های مالی مشاهده نشد.

پور علی و همکاران (۱۴) (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل تأثیرگذار در تأخیر حسابرسی: مطالعه ای از بورس اوراق بهادار تهران به بررسی همبستگی بین عواملی مانند اندازه ی شرکت، درصد تغییرات درآمد در هر سهم، صنعت در حال فعالیت و نسبت بدهی با تأخیرحسابرسی طی سال های ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۰ برای ۱۳۹۷ شرکت مورد بررسی پرداختند. نتایج نشان داد که بین متغیر اندازه ی شرکت همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد ولی بین متغیرهای درصد تغییرات درآمد در هر سهم، صنعت در حال فعالیت و نسبت بدهی با تأخیرحسابرسی همبستگی مثبت و معناداری مشاهده نشد.

دائو و فام (۲۰۱۴) تحقیقی تحت عنوان بررسی ارتباط بین دوره ی تصدی حسابرسی، تخصص حسابرس و تأخیر گزارش حسابرس انجام دادند. به این منظور نمونه ای از ۷۲۹۱ مشاهده های شرکت های ایالات متحده (US) بین سال های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ را بررسی نمودند. با استفاده از روش حبیب و بویان (۲۰۱۱) برای اندازه گیری حسابرس متخصص صنعت، که تنها به اندازه گیری تخصص در صنعت حسابرسی در سطح ملی پرداختند، آنها تخصص در صنعت حسابرسی را در سطح ملی، سطح شهر، سطح مشترک ملی و شهر اندازه گیری نمودند. یافته های آن ها حاکی از این است که حسابرس متخصص صنعت (بدون در نظر گرفتن تخصص صنعت در سطح شهر، سطح ملی و سطح مشترک شهر-ملی) بر رابطه ی بین دوره تصدی کوتاه حسابرسی و تأخیر گزارش حسابرسی، تأثیر مثبت و ضعیفی دارد.

سوالات تحقیق

آیا بین دوره تصدی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد؟
 آیا بین تخصص مالی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد؟

فرضیه های تحقیق

همبریک و مانسون (۱۹۸۴) استدلال کردند که می توان پیش بینی نمود که دوره تصدی مدیر ارشد مالی بر انواع تصمیمات اتخاذ شده توسط مدیر ارشد مالی و یا تیم مدیریت ارشد تاثیر حیاتی دارد. مطالعات پیشین در زمینه مدیریت سازمان ها را تشویق می کنند تا از تیم های مدیریتی با دوره تصدی طولانی مدت استفاده کنند چرا که با هم بستگی تیم (مایکل و همبریک ۱۹۹۲، ۱۵) و آشنایی با فعالیت داخلی شرکت (اسمیت و همکاران ۱۹۹۴، ۱۶) ارتباط دارد. در حقیقت اشتغال طولانی مدت در یک پست سازمانی دانش و تجربه شخص را افزایش می دهد. هر دو دانش و تجربه تاثیر قابل ملاحظه ای در کارایی و اثربخشی وظایف اجرایی دارند. هر چند که مطالعات حاکمیت شرکتی استدلال می کنند که دوره تصدی مدیر ارشد مالی باید کوتاه باشد چرا که افزایش دوره تصدی مدیر ارشد مالی سبب افزایش قدرت و اختیار آن ها گردیده و این امر سبب کاهش ثروت سهامداران می شود (هرمالین و ویسبج ۱۹۹۸، ۱۷؛ گودوین و همکاران ۲۰۰۹، ۱۸؛ لی و همکاران ۲۰۱۲، ۱۹). مطالعات استراتژیک در زمینه مدیریت اظهار کرده اند که مدیران ارشد مالی تمایلات و اولویت ها خود را در سازمان وارد می کنند و نسبت به رویدادهایی که در راستای تمایلات و اولویت ها آن ها اتفاق می افتد توجه خاصی معطوف دارند (اسکین ۲۰۰۴، ۲۰؛ دیدبورن و سیمون ۱۹۵۸، ۲۱). این موضوع بیانگر این است که مدیر ارشد مالی با تخصص مالی در بخش های حسابداری و حسابرسی داخلی توجه قابل ملاحظه ای می کند از طریق نظارت دقیق بر وظایفی که از جانب آن ها انجام می شود. این نظارت دقیق می تواند فرایند شناسایی و محدودسازی فعالیت های غیرقانونی حسابداری توسط مدیران ارشد را تسهیل سازد

فرضیه اول: بین دوره تصدی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین تخصص مالی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی رابطه معناداری وجود دارد.

جامعه، روش نمونه گیری و حجم نمونه

جامعه آماری شامل کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران که از سال ۸۹ تا ۹۵ در بورس اوراق بهادار تهران بوده اند می باشد و شرکت هایی انتخاب می شود که دارای ویژگی های زیر باشد:

- ۱- داده های موردنظر این پژوهش برای آنها در دسترس باشد. ۲- جزو شرکت های بیمه و واسطه گری مالی نباشد. ۳- به دلیل افزایش قابلیت مقایسه، دوره ای مالی آن ها منتهی به ۲۹ اسفند باشد. ۴- شرکت طی دوره زمانی تحقیق تغییر سال مالی نداده باشد. با توجه به محدودیت های اعمال شده تعداد ۱۱۰ شرکت در نمونه قرار گرفته است.

قلمرو تحقیق

قلمرو موضوعی: بررسی رابطه بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی شرکت های پذیرفته شده در

بورس اوراق بهادار تهران

قلمرو زمانی: از نظر زمانی دوره زمانی سال های ۱۳۸۹ لغایت ۱۳۹۵ در نظر گرفته می شود.

قلمرو مکانی: شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران مدنظر است.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نوع پژوهش های کاربردی و همبستگی ۲۲ است. هدف مطالعه کنونی ارتباط بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بوده است. برای این منظور یکی از مناسب ترین مدل های رگرسیونی که تا حدود زیادی دست یابی به اهداف مطالعه را محقق می سازد انتخاب گردیده است. در مطالعه حاضر از مدل پل دیتا جهت بررسی روابط میان متغیرها استفاده شده است. تجزیه و تحلیل نهایی نیز به کمک نرم افزار آمار استاتاستیک انجام شده است.

متغیرهای تحقیق**متغیرهای مستقل**

دوره تصدی مدیر عامل: عبارت است از تعداد سال هایی که مدیرعامل در یک شرکت حضور داشته است (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).
اطلاعات دوره تصدی مدیر عامل از یادداشت های انتشار یافته شرکت های سهامی استخراج می گردد.

تخصص مالی مدیر عامل

اگر مدیر عامل شرکت دارای تخصص مالی باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر می باشد (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).
اطلاعات تخصص مالی مدیر عامل از یادداشت های انتشار یافته شرکت های سهامی استخراج می گردد.

متغیرهای وابسته

تأخیر گزارش حسابرسی (ARL): تأخیر گزارش حسابرسی به عنوان مدت زمان بین پایان سال مالی و تاریخ گزارش حسابرسی تعریف می شود (علوی طبری و عارف منش، ۱۳۹۲).

متغیرهای کنترل

اندازه شرکت: اندازه شرکت نمایانگر برتری رقابتی است. از آنجایی که سهم بیشتر از بازار نیاز به تولید و فروش بیشتر دارد لذا داشتن منابع مالی کافی و اندازه بزرگ تر می تواند شرکت را در تولید بیشتر و صرف هزینه های تولید و بازاریابی بیشتر یاری کند تا بتواند مزیت های رقابتی ایجاد نماید. از نسبت لگاریتم طبیعی مجموع دارایی ها محاسبه می گردد (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).

لگاریتم طبیعی مجموع دارایی ها = Sizeit

اهرم مالی: از نسبت بدهی شرکت به کل دارایی شرکت اندازه گیری می گردد (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).
تمرکز مالکیت شرکت: برای اندازه گیری، تمرکز مالکیت شرکت از درصد سهام، سهامدارن بنیادی (سهام بالای ۱۰ درصد) استفاده شده است (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).

سودآوری شرکت: عبارت است از تقسیم سود خالص بر دارایی های شرکت می باشد (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).
کیفیت حسابرسی شرکت: برای اندازه گیری، حسابرسی شرکت از متغیر مجازی استفاده شده است بدین صورت که اگر حسابرسی شرکت سازمان حسابرسی باشد عدد یک و در غیر اینصورت عدد صفر می گیرد (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).
حق الزحمه حسابرسی شرکت: برای اندازه گیری، حق الزحمه حسابرسی شرکت از لگاریتم حق الزحمه حسابرسی استفاده شده است (ساعد و همکاران، ۲۰۱۵).

با توجه به مدل ۱ فرضیه اول و دوم مورد بررسی قرار میگیرد:

مدل (۱)

$$ARL_{it} = \alpha + \beta_1 CEOT_{it} + \beta_2 CEOFEX_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + \beta_4 LEVERAGE_{it} + \beta_5 PROF_{it} + \beta_6 OWCO_{it} + \beta_7 AUDIT_{FIRM}_{it} + \beta_8 LNAUDIT_{it} + e$$

که در آن α ، عرض از مبدا؛ ARL_{it} ، تأخیر گزارش حسابرسی شرکت i در سال t ؛ $LEVERAGE_{it}$ ، اهرم مالی شرکت i در سال t ؛ $OWCO_{it}$ ، تمرکز مالکیت شرکت i در سال t ؛ $AUDIT_{FIRM}_{it}$ ، کیفیت حسابرسی شرکت i در سال t ؛ $PROF_{it}$ ، بازده دارایی شرکت i در سال t ؛ $SIZE_{it}$ ، اندازه شرکت i در سال t ؛ $LNAUDIT_{it}$ ، حق الزحمه حسابرسی شرکت i در سال t ؛ $CEOT_{it}$ ، دوره تصدی مدیر عامل شرکت i در سال t ؛ $CEOEX_{it}$ ، تخصص مالی مدیرعامل شرکت i در سال t

نتیجه گیری

آمار توصیفی مجموعه روش هایی است که در گردآوری، منظم کردن و نشان دادن شکل های توزیع متغیرها به کار می رود؛ که شامل محاسبه میانگین، حداقل، حداکثر، واریانس، میانه و انحراف معیار داده ها است. جدول ۱ توصیف شاخص های مرکزی و پراکندگی متغیرهای پژوهش را نشان می دهد:

جدول ۱: آماره های توصیفی

متغیر	علامت اختصاری	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار
به موقع بودن گزارش	ARL	۱۹	۸۱	۴۱/۷۸	۳۱/۰۹
دوره تصدی مدیرعامل	CEOT	۲	۱۴	۴/۲۲	۸/۲۱
تخصص مالی مدیرعامل	CEOFEX	۰	۱	۰/۴۵	۰/۴۲
سودآوری	PROF	-۰/۱۳۶	۰/۶۷۴	۰/۱۷۴	۰/۳۶
تمرکز مالکیت	OWCO	۰/۱۳	۰/۸۴	۰/۴۶	۰/۳۳
اندازه شرکت	Size	۱۰/۵۳	۱۹/۱۰۶	۱۳/۸۴	۰/۵۴
کیفیت حسابرسی	Audit	۰	۱	۰/۳۸	۰/۴۵
اهرم مالی	Lev	۰/۲۱	۰/۸۷	۰/۴۹	۰/۲۴
حق الزحمه حسابرسی	Audit Fee	۲/۴۱	۴/۶۳	۳/۱۵	۰/۳۹

آزمون نرمال بودن

جدول (۲) آزمون نرمال بودن

متغیر	شاپیروویلک	سطح معناداری
جمله خطا مدل اول	۰/۴۲	۰/۶۹۱

تست نرمال بودن متغیرها نشان دهنده نوع آمار مورد استفاده را مشخص می کند. آزمون نرمال بودن نحوه توزیع و پراکندگی داده ها رو مشخص می کند. همان طور که در جدول ۲ مشاهده می شود نتیجه سطح معناداری این آزمون برای تمامی داده ها، بالای ۵ درصد می باشد، بیانگر نرمال بودن این داده ها است. داده های نرمال بودن نحوه توزیع و پراکندگی داده ها رو مشخص می کند.

آزمون F لیمر

جدول (۳) آزمون F لیمر

فرضیه	آزمون آثار	آماره	سطح معناداری	نتیجه آزمون
	F	۱۹/۳۱	۰/۰۰۰	اثرات ثابت

نتایج این آزمون نشان می دهد که مقدار سطح معناداری مدل ها زیر ۵ درصد است. بنابراین فرض H_0 (مدل تلفیقی) تایید نمی شود.

آزمون هاسمن

جدول (۴) آزمون هاسمن

فرضیه	خلاصه آزمون	آماره کای اسکور	معناداری	نتیجه آزمون
	دوره تصادفی	۱۷/۴۲	۰/۰۰۰	مدل آثار ثابت

با توجه به نتایج به دست آمده از روش پنل دیتا برای آزمون فرضیه ها استفاده می گردد.

آزمون نتایج فرضیه ها

جدول (۵) آزمون نتایج فرضیه ها

$\beta_5 \text{ PROF it} + \beta_6 + \beta_4 \text{ LEVERAGE it} + \text{SIZE it} + \alpha + \beta_1 \text{ CEOT it} + \beta_2 \text{ CEOFEX it} + \beta_3 = \text{ARL it}$ $\text{OWCO it} + \beta_7 \text{ AUDIT FIRM it} + \beta_8 \text{ LNAUDIT it} + \varepsilon$				
متغیر	علامت اختصاری	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
دوره تصدی مدیرعامل	CEOT	۰/۳۰۱	۳/۱۹	۰/۰۰۰
تخصص مالی مدیرعامل	CEOEX	۰/۷۶	۵/۳۹	۰/۰۰۰
سودآوری	PROF	۰/۱۶	۲/۳۷	۰/۰۲۵
تمرکز مالکیت	OWCO	۰/۳۷	۴/۲۱	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	Size	۰/۲۲	۴/۱۳	۰/۰۰۰
کیفیت حسابرسی	Audit	۰/۵۱	۳/۶۳	۰/۰۰۰
اهرم مالی	Lev	۰/۲۸	۲/۹۶	۰/۰۰۵
حق الزحمه حسابرسی	Audit Fee	-۰/۰۳	-۱/۳۷	۰/۱۴۲
عرض از مبدا	β_0	۰/۱۹	۱/۱۷	۰/۲۱
ضریب تعیین		۰/۳۵	آماره F	۸۵/۹۸
ضریب تعیین تعدیل شده		۰/۳۴	سطح معنی داری	۰/۰۰۰

نتایج آزمون فرضیه اول

نتایج جدول ۵ نشان دهنده بهینه بودن مدل برای آزمون فرضیه است. آماره F (۸۵/۹۸) و سطح معناداری (۰/۰۰۰) مؤید معنادار بودن مدل برای آزمون فرضیه است. نتایج آزمون والد ریج نیز نشان دهنده عدم وجود خودهمبستگی بین جملات اخلاقی است. ضریب تعیین تعدیل شده ۳۴ درصد می باشد. متغیر دوره تصدی مدیرعامل به عنوان متغیر مستقل، تاخیر گزارش حسابرس به عنوان متغیر وابسته، متغیر سودآوری، اندازه شرکت، اهرم مالی، تمرکز مالکیت، کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی به عنوان متغیرهای کنترلی در تحقیق شناخته می شوند. متغیر دوره تصدی مدیرعامل با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) در جدول زیر با متغیر به موقع بودن گزارش حسابرس رابطه مثبت و مستقیم دارد. بین متغیرهای کنترلی سودآوری، اندازه شرکت، اهرم مالی، تمرکز مالکیت و کیفیت حسابرسی با تاخیر گزارش حسابرس رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه بین دوره تصدی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرس در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد، فرضیه اول پژوهش مورد تأیید واقع می شود. مفهوم معنی داری در همبستگی این است آیا همبستگی بدست آمده بین دو متغیر را می توان شانس و تصادفی دانست یا واقعا بین دو متغیر همبستگی وجود دارد. این موضوع که عدد بدست آمده معنی دار است یا خیر، از خود عدد بدست آمده با اهمیت تر است. ضریب همبستگی را با R نشان می دهند. با به توان دو رساندن ضریب همبستگی، مقدار ضریب تعیین (R^2) بین دو متغیر بدست می آید. ضریب تعیین نشان می دهد که چند درصد تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیر مستقل تبیین می شود. این ضریب در رگرسیون کاربرد زیادی دارد. که بر اساس نتیجه این فرضیه ضریب تعیین این تحقیق ۰/۳۴ درصد می باشد.

نتایج آزمون فرضیه دوم

متغیر تخصص مالی مدیرعامل به عنوان متغیر مستقل، تاخیر گزارش حسابرس به عنوان متغیر وابسته، متغیر سودآوری، اندازه شرکت، اهرم مالی، تمرکز مالکیت، کیفیت حسابرسی و حق الزحمه حسابرسی به عنوان متغیرهای کنترلی در تحقیق شناخته می شوند. متغیر تخصص مالی مدیرعامل با توجه به سطح معناداری (۰/۰۰۰) در جدول زیر با متغیر تاخیر گزارش حسابرس رابطه مثبت و مستقیم دارد. بین متغیرهای کنترلی سودآوری، اندازه شرکت، اهرم مالی، تمرکز مالکیت و کیفیت حسابرسی با تاخیر گزارش حسابرس رابطه وجود دارد. با توجه به اینکه بین تخصص مالی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرس در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه وجود دارد، فرضیه دوم پژوهش مورد تأیید واقع می شود.

نتیجه گیری و پیشنهادها

در این تحقیق ارتباط بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی بررسی شد. بر طبق فرضیات طرح شده انتظار می رود که بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی ارتباط معنادار و همچنین عکس العمل بازار سرمایه را در پی داشته باشد. نتایج حاصل از آزمون فرضیه ها با استفاده از اطلاعات مربوط به شرکت های موجود در بورس اوراق بهادار تهران طی سال های ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۵ نشان می دهد که: طبق فرضیه اول که رابطه دوره تصدی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی، مورد بررسی قرار گرفته است. این نتیجه حاصل گردید که با دوره تصدی مدیرعامل در شرکت های سهامی افزایش یابد تاخیر گزارش حسابرسی افزایش می یابد. بنابراین فرضیه اول تایید می گردد. با توجه به تحقیق همبریک و مانسون (۱۹۸۴) که استدلال کردند می توان پیش بینی نمود که دوره تصدی مدیر ارشد مالی بر انواع تصمیمات اتخاذ شده توسط مدیر ارشد مالی و یا تیم مدیریت ارشد تاثیر حیاتی دارد و همین دلیلی بر عملکرد بهتر در شرکت های سهامی می گردد. هم چنین نتایج بیانگر آن است که با افزایش مدت تصدی مدیر عامل، صورت های مالی با تاخیر بیشتری تهیه و ارائه می شود. این موضوع احتمالاً به دلیل آن است که با افزایش مدت تصدی مدیر عامل، احتمال دستکاری در سود بیشتر می شود و در نتیجه تعداد بندهای حسابرسی در گزارش حسابرسی افزایش می یابد. ارائه صورت های مالی حسابرسی شده با بندهای حسابرسی متعدد، به عنوان یک خبر بد شناخته میشود و مدیریت این گونه اخبار را دیر به بازار سرمایه ارسال مینماید. و همین امر دلیلی بر تاخیر گزارش حسابرسی می گردد. نتایج تحقیق با نتایج تحقیق ساعد و همکاران (۲۰۱۵) مطابقت دارد.

طبق فرضیه دوم که رابطه تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی، مورد بررسی قرار گرفته است. این نتیجه حاصل گردید که یعنی با توجه به اینکه تخصص مالی مدیرعامل در شرکت های سهامی افزایش یابد تاخیر گزارش حسابرسی افزایش می یابد. بنابراین فرضیه دوم تایید می گردد. با توجه به تحقیق هرملین و ویسبج ۱۹۹۸، ۲۴؛ گودوین و همکاران ۲۰۰۹، ۲۵؛ لی و همکاران ۲۰۱۲، ۲۶ به نتیجه رسیدند که اشتغال طولانی مدت در یک پست سازمانی دانش و تجربه شخص را افزایش می دهد. هر دو دانش و تجربه تاثیر قابل ملاحظه ای در کارایی و اثربخشی وظایف اجرایی دارند. مطالعات استراتژیک در زمینه مدیریت اظهار کرده اند که مدیران ارشد مالی که دارای تخصص مالی هستند، تمایلات و اولویت ها خود را در سازمان وارد می کنند و نسبت به رویدادهایی که در راستای تمایلات و اولویت ها آن ها اتفاق می افتد توجه خاصی معطوف دارند. این موضوع بیانگر این است که مدیر ارشد مالی با تخصص مالی در بخش های حسابداری و حسابرسی داخلی توجه قابل ملاحظه ای دارد. از طریق نظارت دقیق بر وظایفی که از جانب آن ها انجام می شود. این نظارت دقیق می تواند فرآیند شناسایی و محدودسازی فعالیت های غیرقانونی حسابداری توسط مدیران ارشد را تسهیل سازد. نتایج تحقیق با نتایج تحقیق ساعد و همکاران (۲۰۱۵) ۲۷ مطابقت دارد. نتایج حاصل از این تحقیق می تواند منجر به بهبود تصمیم گیری مدیران واحدهای اقتصادی، محققین و بورس اوراق بهادار تهران و بخصوص سرمایه گذاران و سهامداران و در نتیجه منجر به برنامه ریزی بهتر برای ارتباط بین دوره تصدی و تخصص مالی مدیرعامل با تاخیر گزارش حسابرسی شود.

می توان به سرمایه گذاران این پیشنهاد شود که در هنگام تصمیم گیری های خود که سهام پیشنهادی با توجه به فرضیه اول تحقیق در مورد بین دوره تصدی مدیرعامل و تاخیر گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. با توجه به اینکه مدیران با دوره تصدی طولانی تر به حفظ شرایط شرکت خود تمایل بیشتری دارند همچنین ممکن است موفقیت های مدیر عامل در اجرای برنامه های خویش در ابتدای کار وی را به تغییر در محیط خود مقاوم کند. به این صورت که وی از الگوی ثابتی در مدیریت خود استفاده کند. علاوه بر این دوره تصدی طولانی ممکن است باعث ریسک گریزی مدیر عامل شود و همین دلیلی بر کاهش در دستکاری سود و در نتیجه تاثیرگذاری بر گزارش حسابرسی می گردد. همچنین به شرکت ها پیشنهاد می گردد با استفاده از اعضای تیم مدیریتی با تجربه در دانش حسابداری یا مالی جهت ارائه گزارش های مالی و برای کشف فرصت های جدید سودآوری می تواند خطاهای مدیریت را کاهش دهد. بنابراین به سایر استفاده کنندگان از صورتهای مالی پیشنهاد می گردد که به نقش تخصص مالی مدیر عامل در ارائه گزارش به موقع حسابرسی توجه کافی داشته باشند

منابع و مراجع

- [۱] احمدپور، ا.، اصابت طبری، ع.، طالب تبار آهنگر، م. (۱۳۹۴) "رابطه بین کیفیت سود و دوره تصدی مدیرعامل" مقاله ۱، دوره ۵، شماره ۲، زمستان ۱۳۹۴، صفحه ۱-۱۴.
- [۲] ابراهیمی کردلر، وحسنی، ع.، آذر داریانی، الهام. (۱۳۸۵) بررسی مدیریت سود در زمان عرضه اولیه سهام به عموم در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۴۵، صص ۲۳-۳
- [۳] اسلامی، ر.، آرمین، ا.، و رستمی، ح.، ۱۳۹۵، بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی داخلی بر به موقع بودن گزارش های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اولین همایش حسابداری، اقتصاد و نوآوری در مدیریت، بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس
- [۴] شالچی، ا.، جلیلی، رضا. (۱۳۹۶). ارتباط میان ویژگیهای تخصص و استقلال متخصصان حسابداری کمیته حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی. دومین کنفرانس بین المللی نقد و واکاوی مدیریت در هزاره سوم [۵]
- [۶] علوی طبری، ح.، عارف منش، ز.، (۱۳۹۲). بررسی رابطه ی تخصص صنعت حسابرس و تأخیر در ارائه ی گزارش حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. دانش حسابداری، شماره ۱۴ (۴)، صص ۲۶-۷
- [۷] مرادی، م.، پورحسینی، م. (۱۳۸۸). بررسی رابطه ی بین برخی ویژگیهای مالی و غیر مالی و مدت زمان اجرا و تکمیل عملیات حسابرسی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، مجله تحقیق های حسابداری، شماره اول، صص ۱۶۸-۱۸۵
- [8] Burgstahler, D. & Dichev, I (۱۹۹۷), Earnings management to avoid earnings decrease and losses, *Journal of Accounting and Economics* , ۲۴(۱) .
- [9] Bertrand, M. and Schoar, A. (2003), "Managing with style: the effect of managers on firm policies", *Quarterly Journal of Economics*, Vol. 118 No. 4, pp. 1169-1208.
- [10] Bamber, L.S., John, J. and Wang, I.Y. (2010), "What's my style? The influence of top managers on voluntary corporate financial disclosure", *Accounting Review*, Vol. 85 No. 4, pp. 1131-1162.
- [11] Cheng, Q. and Lo, K. (2006), "Insider trading and voluntary disclosures", *Journal of Accounting Research*, Vol. 44 No. 5, pp. 815-848.
- [12] Ettredge, M.L., Sun, L. and Li, C. (2006), "The impact of SOX section 404 internal control quality assessment on audit delay in the SOX era", *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, Vol. 25 No. 2, pp. 1-23.
- [13] Demerjian, P.R., Lev, B., Lewis, M.F. and McVay, S.E. (2013), "Managerial ability and earnings quality", *Accounting Review*, Vol. 88 No. 2, pp. 463-498.
- [14] Dearborn, D.C. and Simon, H.A. (1958), "Selective perception: a note on the departmental identifications of executives", *Sociometry*, Vol. 21 No. 2, pp. 140-144.
- [15] Dao, Mai and Pham, trung. (2014). Audit tenure, auditor specialization and audit report lag. *Managerial auditing Journal*, vol. 29(6), pp. 490-512
- [16] Hambrick, D.C. and Mason, P.A. (1984), "Upper echelons: the organization as a reflection of its top managers", *The Academy of Management Review*, Vol. 9 No. 2, pp. 193-206.
- [17] Hermalin, B.E. and Weisbach, M.S. (1998), "Endogenously chosen boards of directors and their monitoring of the CEO", *American Economic Review*, Vol. 88 No. 1, pp. 96-118.
- [18] Goodwin, J., Ahmed, K. and Heaney, R. (2009), "Corporate governance and the prediction of the impact of AIFRS adoption", *Abacus*, Vol. 45 No. 1, pp. 124-145
- [19] Michel, J.G. and Hambrick, D.C. (1992), "Diversification posture and top management team characteristics", *Academy of Management Journal*, Vol. 35 No. 1, pp. 9-37.
- [20] Lee, S.S., Matsunaga, S.R. and Park, C.W. (2012), "Management forecast accuracy and CEO turnover", *Accounting Review*, Vol. 87 No. 6, pp. 2095-2122.

- [21] Smith, K.G., Smith, K.A., Sims, Jr, H.P., O'Bannon, D.P., Scully, J.A. and Olian, J.D. (1994), "Topmanagement team demography and process: the role of social integration andcommunication", *Administrative Science Quarterly*, Vol. 39 No. 3, pp. 412-438.
- [22] Spangler, William D and Braiotta, Louis Jr. Leadership and Corporate Audit Committee Effectiveness, *roup & Organization Studies*, Vol. 15, No.2, Jun 1990.
- [23] Pourali, M. & Jozi, M. & Rostami, K. & Taherpour, Gh. & Niaz, F. (2013). "Investigation of Effective Factors in Audit Delay: Evidence from Tehran Stock Exchange (TSE)", *Research Journal of Applied Sciences, Engineering and Technology* 5(2), 405-410.
- [24] Palvia, A., Vahamaa, E., & Vahamaa, S. (2015). Are female CEOs and Chairwomen more conservative and risk averse? evidence from the banking industry during the _nancial crisis. *Journal of Business Ethics*, 131 (3), 577{594
- [25] Watts, RL. and J. L. Zimmerman.(1986). *Positive Accounting Theory*. Prentice-Hall Inc, \Englewood Cliffs, N.J
- [26] Zheng, (2010), "The effect of CEO tenure on CEO compensation: Evidence from insideCEOs vs outside CEOs", *Managerial Finance* 36, 832-859.